

14 lutego 2011

Misja polskich przedsiębiorców

Wydział Promocji Handlu i Inwestycji w Moskwie planuje zorganizowanie stoiska promocyjno-informacyjnego na wystawie „Węgiel Rosji i Górnictwo 2011”, która w dniach 7-10 czerwca 2011 r. odbywać się będzie w Nowokuzniecku (Obwód Kiemerowski). Wystawa poświęcona będzie najnowszym osiągnięciom i technologiom górnictwa węgla. Do udziału w misji handlowej WPHI zaprasza polskich przedsiębiorców zainteresowanych nie tylko górnictwem węgla ale również przetwórstwem ropy naftowej i przemysłowego wykorzystania metanu oraz dostawami technologii i urządzeń dla ochrony bezpieczeństwa pracy, a także ochroną środowiska naturalnego.

Tematyka wystawy:

Maszyny i urządzenia górnicze, automatyka i elektronika górnicza, maszyny i urządzenia do robót przygotowawczych i pomocniczych, urządzenia hydrauliczne i pomiarowo-kontrolne, pompy, sprężarki, wentylatory, urządzenia klimatyzacyjne i wentylacyjne, sprzęt transportujący ochrona i bezpieczeństwo pracy i in.

Szczegółowe informacje na temat wystawy na stronie:

<http://www.kuzbass-fair.ru/fair/?id=73>

Dla zainteresowanych udziałem w misji polskich przedsiębiorców na wystawę „Węgiel Rosji i Górnictwo 2011”, WPHI planuje zorganizowanie multimedialnej prezentacji, z udziałem zaproszonych partnerów rosyjskich.

Kontakt z WPHI Moskwa (www.moskwa.trade.gov.pl)

Ewa Fischer, Radca

e-mail: moscow@trade.gov.pl

tel: +7(495) 231 16 11

+7(495) 231 16 21

lub z Polski (22) 490 97 46

Zapraszamy także do lektury wywiadu z Gubernatorem Obwodu Kiemierowskiego A. Tuleewem, która pozwoli na bliższe poznanie planów rozwoju gospodarczego regionu.

Kuzbas winien stać się „węglowym Skołkowo”

Wywiad z Gubernatorem Obwodu Kiemierowskiego Amanem Tuleewem dla gazety RBK daily z 21 stycznia 2011 r. - (obszerne-streszczenie)

Kryzys, spadek popytu na węgiel i koks, wypadek w kopalni „Raspadskaja” - mało który gubernator musiał zmierzyć się jednocześnie z takimi wyzwaniami. Gubernator A. Tuleew uważa, że należy uczyć się na takich doświadczeniach i wspierać rozwój w regionie nowych gałęzi przemysłu np. przetwórstwo ropy naftowej, stymulować wdrażanie nowych technologii produkcji i bezpieczeństwa pracy, tworzyć technoparki. Do 2020 r. Obwód Kiemierowski winien przekształcić się w największy na świecie region węglowy, z naukową bazą prowadzącą prace nad wdrożeniem nowych technologii produkcji.

Według gubernatora A. Tuleewa sytuacja gospodarcza w Obwodzie Kiemierowskim uległa znaczącym zmianom. Do 2008 r. odnotowywano wzrost gospodarczy. Rok 2009 przyniósł spadek produkcji. Obecnie można mówić o powrocie na drogę wzrostu. Produkt Regionalny Brutto (PRB) osiągnął w 2010 r. 603 mld Rbl (ca 20 mld USD), co oznacza wzrost w stosunku do 2009 r. o 4,8%. Dla porównania PKB Rosji wzrósł w 2010 r. o ok. 4%. W 2009 r. rząd FR wybrał 20 regionów mających wysoki poziom efektywności pracy władz wykonawczych. Kuzbas znalazł się w tym spisie na piątym miejscu.

Kryzys i działania antykryzysowe władz

Kuzbas należał do regionów, które szczególnie ostro dotknął kryzys gospodarczy.

Największe gałęzie przemysłu Kuzbasu to górnictwo, metalurgia, które eksportują swoje wyroby do 85 krajów świata. Dzięki górnictwu Kuzbasu Rosja zajmuje 3 miejsce na świecie w eksporcie węgla energetycznego.

Najtrudniejszy dla Kuzbasu, był okres od października 2008 r. do kwietnia 2009 r., w którym znaczenie spadł popyt wewnętrzny, jak i zagraniczny na produkcję Kuzbasu. Wielkość produkcji górnictwa spadła o 12%, metalurgii o 20%. Ceny węgla spadły o 56%, metali o 38%.

Jednocześnie zaczęły się problemy w innych gałęziach przemysłu, takich jak przemysł maszynowy, górnictwo rud, budownictwo i in. W czasie kryzysu prawie o połowę spadła produkcja przemysłu maszynowego, o 62% produkcja materiałów budowlanych, a o 16% przemysłu chemicznego.

Spadek produkcji doprowadził do pojawienia się poważnych problemów na rynku pracy. Dwukrotnie wzrosła liczba zarejestrowanych bezrobotnych.

Tylko w styczniu-kwietniu 2009 r. dochody do budżetu obwodu spadły o 10 mld Rbl. W tej sytuacji władze obwodu podjęły działania na rzecz wypracowania regionalnego programu antykryzysowego. Dnia 12 marca 2009 r. odbyło się pod przewodnictwem premiera W. Putina posiedzenie Rządowego Komitetu ds. Rozwoju Regionalnego, na którym rozpatrzono

propozycje władz regionu dotyczące stabilizacji sytuacji w przemyśle węglowym i metalurgicznym, w wyniku czego dokonano korekty programu anty kryzysowego. W 2009 r. zostały podpisane z dyrekcjami zakładów umowy, które wg. gubernatora, miały na celu połączenie interesów zakładów produkcyjnych i pracowników oraz właścicieli zakładów i władz. Umowy przewidywały utrzymanie, szczególnie ważnych miejsc pracy i zatrzymanie na stanowiskach najważniejszych specjalistów. Działania te nie dopuściły do zatrzymania produkcji w najważniejszych dla regionu zakładach i do masowych zwolnień pracowników, co pozwoliło na utrzymanie stabilności ekonomicznej i socjalnej.

Aktualna sytuacja w przemyśle górniczym Kuzbasu

Górnictwo Kuzbasu, jako jedno z pierwszych osiągnęło dokryzysowy poziom produkcji, mimo zamknięcia, z powodu wybuchu, jednej z największych w Rosji kopalń „Raspadskaja”, w której wydobyte sięgało 6,5 mln ton węgla koksującego rocznie.

Według wstępnych danych wydobyte węgla osiągnie w 2010 r. 185 mln ton (w 2009 r. 181,3 mln ton).

Takie wyniki osiągnięto po raz pierwszy w 100-letniej historii górnictwa w Kuzbasie. Według ocen gubernatora oraz ekspertów, poziom wydobywania może wzrosnąć do 200 mln ton, bez negatywnego wpływu na środowisko przyrodnicze i człowieka. W związku z tym, podjęto decyzję

o zawieszeniu wydawania licencji na przygotowanie do zagospodarowania nowych złóż węglowych. Głównym zadaniem jest odbudowa zniszczonych terenów i maksymalna ochrona środowiska. W ciągu 10 miesięcy 2010 r. rozpoczęto wydobywanie w 4 złożach odkrywkowych i uruchomiono zakład wzbogacania węgla. Do końca 2010 r. rozpocznie się wydobywanie w jeszcze jednej kopalni odkrywkowej „Inskaja” (miasto Bełowo, Obwodu Kiemierowskiego przyp. tłum.). Kopalnie głębinowe i odkrywkowe wyposażane są w najnowocześniejsze maszyny i urządzenia największych światowych producentów. Wpływa to na wzrost wydajności, która w 2010 r. wzrosła o 4%.

Kluczowym problemem górnictwa jest bezpieczeństwo zatrudnionych. W 2010 r. po wielu latach uzgodnień Duma RF przyjęła ustawę o odgazowaniu kopalń, w której określono wskaźniki poziomu gazów wybuchowych, po których przekroczeniu obowiązkowe staje się odgazowanie kopalń (ustawa

z 26 lipca 2010 r. nr 186 przyp. tłum.). Na rozwój przemysłu górniczego, przebrojenie techniczne i bezpieczeństwo pracy wydano w 2010 r. 35,5 mld Rbl. Utworzono 3400 nowych miejsc pracy. Średnia pensja zatrudnionych w górnictwie wzrosła o 15% i osiągnęła 27 tys. Rbl.

Wg. szacunków, do budżetu obwodu wpłynie w 2010 r. z tytułu podatków w 2010 r. 17,5 mld Rbl, co oznacza wzrost o 2,7 mld Rbl w stosunku do 2009 r.

Plany władz Obwodu Kiemierowskiego na 2011 r.

W 2011 r., w ramach planów modernizacji planuje się oddanie do użytku 9 nowych kopalń, wśród nich cztery kopalnie odkrywkowe „Kuprińskaja” (zakupiona w 2010 r. od koncernu „Nordal” przez holding „Sibirskij Delowej Soju” z przyp.tłum.), „Wierchnie-Sałandińskaja”, „Majskaja” (Prokopiewskij rejon), „Bungurskaja” (rejon Nowokuzniecki) i jednej kopalni głębinowej „Raspadskaja-Koksowaja” (Mezdyreczeńsk). Nowe kopalnie zastąpią wydobyte w zamkniętej, z powodu wybuchu, kopalni „Raspadskaja”. Na rozwój górnictwa planuje się przeznaczyć w 2011 r. 38 mld Rbl (1,3 mld USD), co oznacza wzrost o 2,5 mld Rbl w porównaniu z 2010 r. Środki przeznaczone zostaną przede wszystkim na przebrojenie techniczne i bezpieczeństwo pracy. Przewiduje się, że przedsiębiorstwa górnicze prześlą do budżetu obwodu 18 mld Rbl (w 2010 r. – 17,5 mld Rbl). Planuje się utworzenie w przemyśle górniczym 2185 nowych miejsc pracy.

Rozwój innych gałęzi przemysłu w Kuzbasie

Prezydent D. Medwediew nakreślił główny kierunek rozwoju Obwodu Kiemierowskiego, jakim jest modernizacja wszystkich gałęzi gospodarki, w tym przede wszystkim przemysłu. W najważniejszej gałęzi Kuzbasu, górnictwie węgla kamiennego celem jest wdrażanie nowych, bezpiecznych technologii wydobywania i głęboka chemiczna przeróbka węgla dla otrzymania benzolu, metalonu i półkoks, paliwa silnikowego i materiałów budowlanych.

Rozwój sektora gazowego

Dla rozwoju prac nad nowymi projektami utworzono technopark. Aktualnie w trakcie opracowania jest ponad 100 projektów. Podjęto wraz z koncernem „Gazprom” prace nad pozyskaniem na dużą skalę metanu z pokładów węglowych, celem jego dalszego wykorzystania. W lutym 2010 r. prezydent Rosji uczesniczył w uruchomieniu inwestycji. Aktualnie na bazie siedmiu odwiertów, z których pozyskiwany jest metan, wybudowano stację gazową, kotłownię przerabiającą gaz na energię cieplną i elektrownię modułową. Tylko w latach 2008-2009 nakłady inwestycyjne na powyższy projekt osiągnęły 1 mld Rbl, przy całkowitym koszcie w wysokości ponad 80 mld Rbl. Wydobyte metanu w złożach Taldińskich wynosi 12 tys. m³/dobę. Planuje się, że wydobyte na skalę przemysłową nastąpi w 2015 r. i osiągnie 1,5 mld m³ rocznie. Rozwój sektora gazowego w regionie pozwoli na zabezpieczenie przedsiębiorstw i mieszkańców nowym źródłem energii – gazem metanowym, przetwarzanym na energię elektryczną. Ponadto, przemysłowe wydobyte metanu pozwoli na zabezpieczenie do 2020 r. potrzeb obwodu, a nadwyżki mogą być wysyłane do sąsiednich regionów.

Realizacja programu „Metan Kuzbasu” pozwoli na ograniczenie wypuszczania w atmosferę nie tylko metanu ale i produktów spalania węgla. W rezultacie wpłynie to pozytywnie czystość powietrza atmosferycznego. Celem polityki gospodarczej władz jest przekształcenie

Kuzbasu z regionu węglowego na metanowo-węglowy.

Przetwórstwo ropy naftowej

W 2008 r. pojawiła się w Kuzbasie jeszcze jedna nowa gałąź przemysłu – przetwórstwo ropy naftowej.

Aktualnie budowany jest Jajskij zakład przetwórstwa ropy naftowej (największy na Syberii przyp. tłum.), który pozwoli na przeróbkę (wraz z istniejącymi już zakładami) 4,5 mln ton ropy naftowej rocznie, co pozwoli na pełne zabezpieczenie Kuzbasu w paliwo dieslowskie, mazut i w niskookatnową benzynę, które obecnie są przywożone z różnych regionów Rosji. Zapotrzebowanie Kuzbasu na produkty naftowe sięga 3 mln ton rocznie. Produkty przywożone są kolejną z zakładów chemicznych w Omsku, Aczińsku i Angarze.

Zapotrzebowanie na produkty naftowe w Obwodzie Kiemierowskim jest wyższe o 30%, niż w sąsiednich regionach, co wiąże się z dużym zapotrzebowaniem przemysłu górniczego, który zużywa ponad 60% paliwa dieslowskiego.

Podjęcie przez władze Obwodu Kiemierowskiego w 2004 r. decyzji o budowie zakładów przetwórstwa ropy naftowej związane było z potrzebą zabezpieczenia górnictwa paliwami i smarami. Ponadto, miały one na celu stworzenie nowych miejsc pracy. W 2010 r. uruchomiono w regionie nowy zakład przetwórstwa ropy naftowej „Anżerski” o mocy 600 tys. t ropy rocznie. Oddano do użytku pierwszą linię przerobu ropy na mazut o wydajności 120 tys. ton rocznie. Zakład włączono do spisu projektów inwestycyjnych na 2011 r., w związku z tym został on zwolniony z podatku od własności, a podatek dochodowy obniżono o 4,5% do czasu zwrotu inwestycji, ale na okres nie dłuższy niż 5 lat.

W skład holdingu „Kem-Oil” oprócz zakładu chemicznego „Anżersk” wchodzi zakład przetwórstwa ropy „Sewernyj Kuzbas”. Łączna produkcja zakładu „Anżersk” i „Sewernyj Kuzbas” (uruchomienie zaplanowano na 2011 r.) obliczona jest na przerób 2 mln ton ropy rocznie w 2012 r. (w 2011 r. 1 mln ton). Łączna wartość nakładów inwestycyjnych na uruchomienie zakładów wyniosła w ciągu 4 lat 8 mld Rbl. Do końca 2012 r. przewiduje się jeszcze dodatkowe nakłady w wysokości 3,5 mld Rbl. Kolejnym postawionym przez władze regionalne zadaniem jest zwiększenie głębokości przetwórstwa ropy naftowej do 90%, co pozwoli na produkcję benzyny spełniającej standardy Euro-3, Euro-4 oraz Euro-5.

Inwestycja „Kem-Oil” ma nie tylko charakter biznesowy ale także socjalny. Realizacja inwestycji pozwoli na stworzenie 500 miejsc pracy (obecnie zatrudnionych jest 350 pracowników). Ponadto, budżet regionu zyska dodatkowo 500 mln Rbl z tytułu wpływów podatkowych.

W 2008 r. rozpoczęto budowę Jajskiego zakładu przetwórstwa ropy naftowej o mocy 3 mln ton ropy rocznie. Jajskaja rafineria ma rozpocząć produkcję pod koniec 2011 r., wielkość produkcji 3 mln ton, w tym wysokojakościowy mazut (45% produkcji zakładu), paliwo dieslowskie (36%) oraz benyny (17%). Zapotrzebowanie kopalni odkrywkowych na paliwo

dieslowskie przekracza ponad 2 mln ton rocznie. Obecnie jest on przywożony z Obwodu Omskiego i Kraju Krasnojarskiego. Ponadto, niezbędne jest 1 mln ton : mazutu, benzyny i nafty. Koszt transportu 1 tony benzyny lub paliwa dieslowskiego z Obwodu Omskiego do Kiemierowa wynosi ok. 1400 Rbl/t, co przy zapotrzebowaniu regionu na 3 mln ton produktów naftowych rocznie powoduje dodatkowe koszty. Produkcja benzyny i paliwa dieslowskiego w pobliżu miejsca ich zużycia pozwoli na 10% obniżkę cen.

W latach 2012-2013 planuje się uruchomienie w zakładzie, unikalnej dla Kuzbasu, i deficytowej na świecie produkcji koksu naftowego, niezbędnego dla metalurgii kolorowej, zwłaszcza produkcji aluminium. Przykładowo, tylko kiemierowska huta aluminium potrzebuje miesięcznie 10 tys. ton koksu naftowego, który aktualnie jest sprowadzany z Chin. W Rosji deficyt koksu naftowego sięga ponad 1 mln ton rocznie. Natomiast w latach 2013 -2014 zakład ma rozpocząć produkcję benzyny wysokooktanowej i benzyny lotniczej. Całościowy koszt inwestycji szacowany jest na 37 mld Rbl.

Naukowa przyszłość Kuzbasu

Gospodarka Kuzbasu ukierunkowana jest na dalszą modernizację, przebrojenie techniczne i podniesienie wydajności oraz energoefektywności we wszystkich gałęziach, w tym przede wszystkim w najważniejszym dla regionu górnictwie węgla. W ostatnich latach rozwija się ścisła współpraca z syberyjskim oddziałem Rosyjskiej Akademii Nauk i Kiemierowskim centrum naukowym. Aktualnie Kiemierowskie centrum naukowe przechodzi reorganizację, utworzono instytuty węgla i chemii węgla. Planuje się utworzenie w Nowokuzniecku Instytutu metalurgii i surowców naturalnych, a w przyszłości w Kiemierowie filii Instytutu Technologii Obliczeniowych Syberyjskiego Oddziału RAN z Nowosybirsk.

W trakcie tworzenia jest technopark, w którym mają być prowadzone prace w sferze wysokich technologii.

Celem tych działań jest wprowadzenie gospodarki Obwodu Kiemierowskiego na innowacyjną drogę rozwoju. Wybrano 118 innowacyjnych projektów, z których każdy będzie realizowany pod kierunkiem rosyjskich uczonych z Nowosybirsk, Moskwy i St. Petersburga oraz innych rosyjskich centrów naukowych. Podjęto decyzje o utworzeniu w stolicy Kuzbasu miasteczka akademickiego pod nazwą Uglenaukograd, które winno odpowiadać najwyższym standardom światowym. Kuzbas winien stać się centrum węglowej nauki w Rosji, czyli tzw. „węglowym Skołkowo”. Winien być w przyszłości nie tylko regionem przemysłowym ale dużym centrum naukowym, gdzie można pracować i uczyć się, zakładać rodzinę i wychowywać dzieci – przestrzenią dla realizacji potrzeb socjalnych i indywidualnych.

opracowała:

Ewa Fischer, Radca WPHI Moskwa

25.01.2011 r.